

zötlen kimenetele kormányt buktatott volna.

Beszéde végén megköszönte a választók bizalmát, mert jól esik neki, hogy azok tisztelik meg bizalmukkal, a kikhez a szeretet, a barátság érzelmei csatolják első gyermekora óta.

Persze ezek után az kellene, ami leginkább hiányzik: a politikai belátás. Hogy végre ne a gyűlölködés legyen a cél, hanem az igazi politikai erény: az őszinteség és mérséklet. Ez pedig leginkább hiányzik az ellenzékiben.

Építőiparosok gyűlése.

— Farkas Elek előadása. —

(Saját tudósítónktól.) Az országos építőiparosok szegedi szakosztálya népes gyűlést tartott vasárnap délelőtt 10 órakor a kereskedelmi és iparkamara dísztermében. A szegedi munkaadó szövetséget és a szegedi kereskedelmi és iparkamarát *Perjessy László* kamarai titkár képviselte. Az ünnepség és a gyűlés jelentőségét nagyban emelte *Farkas Elek*nek az építőiparosok országos szövetsége igazgatójának tartalmas előadása.

Ottovay István szegedi műépítész, a helyi szakosztály elnöke nyitotta meg a gyűlést és felkérte *Farkas Eleket* előadásának megtartására.

Farkas Elek az alábbi főbb részleteiben közölt és mindvégig feszült figyelemmel és érdeklődéssel hallgatott előadást tartotta.

Mélyen t. Uram! Engedjék meg, hogy a mai ülésen, amikor már 4 éve, hogy nem voltam abban a szerencsés helyzetben, hogy az országos szövetség részéről Szegeden építőipari értekezleten résztvegyek. Mai előadásomban nagyjából igyekezni fogok kiterjeszkedni mindazokra az aktuális kérdésekre, melyek azóta részben a mi munkálkodásunk tárgyát képezték, részben pedig most erősen napirenden vannak.

I. A sorrendben elsőnek emlitem a kereskedelmi minisztérium által kidolgozott törvénytervezetet, amelyik az *építőipar gyakorlásáról* szól.

A törvénytervezet egynéhány fontos rendelkezéseire hívom fel a figyelmet. Ezek között legfontosabbak egyike, a melyik a kőműves mester jogkörét a maihoz képest

igen jelentékeny mértékben terjeszti ki. Ez olyan módon történne meg, hogy a jövőben a kőművesmesternek nem úgy mint eddig csak egyszerű földszintes lakóházakat, hanem meghatározás nélkül az épületnek terjedelemben és magasságára való nagyságára, a kőművesmester minden építkezés kivételét válthatja, csupán a monumentális épületeket és azokat az épületeket nem, a melyeknek állvány és kiviteli szerkezete olyan komplikált, hogy azoknak kiviteli jogát a törvény reáruházni nem kívánja.

Igen fontos rendelkezéseket tartalmaz a tervezet a jogosulatlan iparüzés tekintetében. A mostani állapoton jelentékenyen változtat. Nem változtat abban a tekintetben, hogy esetleg jogosulatlan volt arra, hogy azt az építkezést folytassa, a melyet elvállalt, vagy ha kiderül, hogy az a ki a tervet vállalta, tényleg nem vállalta az építkezést hanem akár pénzért, akár szíveségből az aláíró mester szerepére vállalkozik, azt nemcsak 200—600 koronáig terjedő bírságban kívánja elmarasztalni, hanem 20 napig terjedhető elzárással is büntetni fogja.

Egy másik rendelkezés a tervezés terén való működési jogot szabályozza. Olyan módon, hogy az építőmesternek csak olyan tervek elkészítésére volna joga, a milyen épületet és milyen épület kivitelét maga elvállalja. Szóval mások számára terveket készíteni az építőmester a maga képesítése alapján nem jogosult. A tervező építészek számára iparengedélyfélést adnának ki és a tervek iparszerű készítése tartoznék az ő jogkörébe.

Vannak fontos rendelkezések, ezenkívül is, de ez alkalommal felhívom figyelmüket a tervezet 26. §-ára. Ez úgy rendelkezik, hogy a kereskedelmi minisztériumnak jogot ad arra, hogy a munkások köréből építési ellenőröket nevezzen ki. Ezeknek a jogkörét, működési körét a miniszter később rendeletileg külön állapítja meg. Ez mindenestre egy olyan pontja a tervezetnek, a melyiken eleget gondolkozni és eléggé határozott állást foglalni nem is lehet.

Egy másik igen fontos pontja a tanácskozásnak az építőipari követelések biztosítása. Ez is egy igen kemény dió, és nehezen feltörhető dió. Mi nekünk azonban, akik tudjuk, hogy milyen sokszor történik az meg, hogy az építőiparosok a becsülettel megkeresett követelésüket nem ké-

pesek megkapni és hogy lelketlen építetők azt a pénzt, amely a vállalkozó és a káros számára járt volna, más dolgokra, más adóságok kifizetésére fordítják, kötelességünk ezt a kérdést a legsürgősebben rendezni.

Németországban törvényt alkottak olyan értelemben, hogy a telekkönyvet két részre választották, az egyikben a telek, a másikban az épületbirtoka foglaltak.

Ha valaki építkezni kívánt, az építkezési összeg 60 százalékát köteles kimutatni és biztosítékul letenni és 40 százalékra vonatkozólag kimutatni, hogy arról hogyan kíván gondoskodni. A ki a pénzt nem arra fordítja, hogy a vállalkozó követelését belőle kielégítse, nemcsak polgári uton felelős az összegért, hanem egyúttal bünygi uton is felelős és becsukással büntetik. Egyoldalú volna, ha a törvény csak a fővállalkozót védné az építkezőkkel szemben, ép ezért a hogy egy vállalkozó elvállalja a munkát, annak az egész összeg a könyvben a javára van írva, de az ő terhére be van vezetve a többi mesterember követelése is.

Az építőmester felelőségének bizonyos határok között való megállapítását külön egy eset tette szintén aktuálissá. Az történt ugyanis, hogy Budapesten egy építkezésnél az állvány deszkáit az egyik emeletről leadták a másik emeletre, mert a felsőemeleten nem volt rá szükség és le kellett a gerendákon át adogatni. Az egyik emeleten fel voltak halmozva a deszkák és ott állott egy ember, aki lekapta. Ennél primitívebb munkát elképzelni se lehet.

Az az ember, aki az alsó emeleten dolgozott, kötekedésbe keveredett egy arra menő kőművessel, ez meglökte az alól levő embert akkor, amikor a padlóért akart nyulni, ez a padlót nem tudta megfogni, a padló leesett és agyonütött egy arra menő ügyeszt. Megállapította a bíróság, hogy az építőmester 3000 K fő- és 1500 K mellékbüntetést fizet és fentartja az ügyész özvegyének a jogot arra, hogy kárát polgári peruton követelje.

Egy ilyen határozat tönkretesz egy építőmestert. Ez a munka ennek kivitele annyira primitív, hogy itt egyáltalán nem lehetett arról beszélni, azok a munkások nem voltak eléggé szakképzettek, másrészt az az ember, aki a leginkább volt ludas ebben a dologban, az eskü alatt vallotta, hogy haneuroztak és azért nem fogta meg a pallót. Ha ilyenért felelőségre vonják az építő-

állnak siránkozva, jajgatva vizet kérnek, mások dühösen felelnek, vagy adnak egy kortyot, de nem szívesen, vad féltékenységgel tépik ki egymás kezéből a csajkát s a meleg, állott vizet undorral, de mohón nyelik le. Aztán elhal a lárma, a hívakodás, lehevernek a mennyire lehet az árnyékba, behunyják szemüket — egy másodperc és alszik az egész ezred.

A nap még egyre magasán áll az égen, s a gyümölcsöt érlelő drága jó meleg, rettentően kinozza a szegény katonákat. — Helyet — hangzik most — helyet!

— Ujra mozgolódás támad.

— Vigyázz, rád megy a kerék. Emeld fel azt a borjút az utról. Helyet fiuk, egy kis helyet!

Megjött az élelmiszer, itt a markotányos. A nagy tolongásban nem látszik más, mint kinyújtott kéz, sok kéz, amelyik pénzt nyújt, ledelt vesz át, fenyegetődzik, hiszen olyan régen áll itt és még nem kapott semmit. Kér, könyörög, fenyegetődzik. A szegény markotányos liheg, izzad, fúj, levegőt kér. Helyet. — Aztán trombitaszó hangzik fel ismét. S a parancs: — Vigyázz! Sokan zugolódnak, elégedetlenek. Még le sem nyelték falatjukat. Zugolódnak. Kutjának való élet ez.

Végre sorakoznak, harsog a trombita, megindul az első csapat, utána a második, harmadik. Megindul az egész ezred. Egy félóraig rendben megy a dolog, bár fáradtak, de minden taguk és rettentően érzik, hogy fém oltották el szomjukat. A hátsó csapat me-

gint elmarad, — Helyre! Fogtok mindjárt sorakozni?! És sorakoztak újra.

De csak rövid időre. De a nap egyre gyűjtöbben ég, mintha ki akarná égetni az agyvelőt. A katonák izzadva, fáradtan alig bírják már a járást. Lábukban már nincs erő, ruhájuk rendetlenül lóg rajtuk, a borjú szíjja dörzsöli a vállukat, az őv nyomja a gyomrot. — Előre! Csak rendben. Előre!

— Még sem érünk célhoz? Hová vezetnek még bennünket. Végünk van, nem bírjuk tovább.

— Kut! Viz! Kut! — kiabálják összevissza és megbomlik a rend újra, a tiszték újra kiabálnak. a legényesség üti, löki egymást...

Az egyik tiszt dühösen ordít: — Helyre! Mennydörgős menykúbe is helyre! Rend legyen!

Hasztalan minden. A legényesség széteszik minden irányba, sokan nem bírnak menni, mert gyomrukát felfújta a víz, kis pihenés kellene. Mások lelkendezve futnak, aztán összeesnek, nem bírnak tovább menni, sokan a kut közelében maradnak, hogy legalább lássák az áldott szomjutó vizet...

Egyre nagyobb lesz az úr a csapatokban, egyre nagyobb lesz a számuk azoknak, kik az árokba hevernek.

Végre... egy torony... egy falu... Megállunk! Megállunk! Mint futótüzként terjed a jó hír, a hatás egyszerűen — csoda. A sorok csatlakozóak. A hátramaradottak, az árokba ájultak, visszasietnek, egyszerre

minden megváltozott. Felhangzik a zene, a dal, a tréfa. Mosolyognak a toronyra, a falura, egymásra. Piros arcukról élnivágyón ragyog elő szemük.

Bemennek a faluba. Ajtó, ablak megtelik kíváncsi, szánakozó néppel.

— Fáradtak ugy-e? — Dehogy! Dehogy!

A fiatal fehérszínű láttára kiegyenesíti magát mindenki. Ugy, ahogy tudja. A görnyedt lök egyet testén, hogy emelt fővel járjon. Aki sántított, legfőbb kényesen lépked, aki előbb halni készült fáradtan ugyan, tovább vonzolja magát...

Az ezred rendje megint bomlani kezd.

— Hé! Hova mentek? Nos, nem halljátok?! — Egy ital vizet szeretnénk, hadnagy ur! — Nincs. Nem szabad. Még csak éppen az kellene. Helyre. Rendre. Vizet, hogy felforduljatok?...

Az ezred elhaladt. A lányok úgy látták feszesen, délcegen. S mosolyogva néztek utána.

Jó távolban letették a fegyvert és sátrat vertek. És felhangzott újra a dal, a vidámság. Mosakodnak, tisztogatják magukat sietve szaporán. A falu elég messze van s estére oda kell menni. Várják a lányok, asszonyok.

És a közelmultra, a múlt fáradalmaira, a gyötrődésre nem gondol egyikük sem. Hiszen ifju valamennyi, egy jó szóért, mosolyért, jó szóra szívesen feleli:

— Gyerekjáték a marsirozás, kinek esnék nehezére.